

Sivadó Máté – Mátyás Szabolcs – Berei Róbert

A KÖRNYEZETI BŰNÖZÉS ELLENI BŰNÜLDÖZÉS JELLEMZŐI MAGYARORSZÁGON

Publikációnkban be kívánjuk mutatni, hogy milyen mértékben értékelődött fel szerte a világon a környezeti bűncselekményekkel szembeni fellépés szükségessége. Ez a korábban kisebb jelentőségűnek tekintett terület a vizsgálódás homlokterébe került Magyarországon és a modern világban egyaránt. Az Európai Unióban kiemelt figyelem irányul a területre. Irányelveket alkottak, van külön felelőse a területnek, az Eurojust, Europol ügynökségeken keresztül, illetve a Joint Investigation Teams (JIT) határon átnyúló nyomozócsoportokban intézményesen reagálnak a bűnözés ezen szeletére. Kutatásunkban fontosnak tartottuk a hazai és nemzetközi szakirodalom és az uniós szabályozók megismerése mellett a bűnildözés két legfontosabb intézménye, a rendőrség és az ügyészség kollégáit megszólaltatni arról, hogy milyen tapasztalatokat szereztek a hazai és nemzetközi jogszabályok mindennapi alkalmazása során.

MÓDSZERTAN

A kutatás során interjút készítettünk Teszár Lászlóval, a Legfőbb Ügyészség Közigazgatási és Környezetvédelmi Ügyek Osztályának osztályvezető ügyészével, Serfőző Katalin legfőbb ügyészégi ügyésszel, a Kommunikációs és Sajtófőosztály munkatársával, aki egyben környezetvédelmi összekötő is, Laczi Beátával, aki a Szegedi Járási Ügyészség csoportvezető ügyésze, és Ben-Belgacem Anikó címzetes főügyészégi ügyésszel a Kecskeméti Járási Ügyészségről.

A rendőrség részéről szintén meginterjúváltuk Farkas Éva rendőr alezredest, kiemelt főreferenst, a környezeti bűncselekményekkel kapcsolatos ORFK-szakirányítót és Soczó Rafael rendőr századost, kiemelt főnyomozót, a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda Környezeti Bűnözési Alosztály munkatársát.

Az interjúk feldolgozása során külön mutatjuk be az egyes felmerült témákat, illetve azt, hogy arra az ügyészek, illetve a rendőrök hogyan válaszoltak.

Ezek félig strukturált interjúk voltak. A forráskutatás során igyekeztünk feltárni és bemutatni a legnagyobb idézettséggel rendelkező munkákat a nemzetközi és hazai szakirodalomban. Továbbá felkutattuk a témában született európai uniós irányelveket, vezetői értékeléseket.

ELMÉLETI BEVEZETÉS

A környezeti bűnözésről szóló kriminológiai, szociológiai és jogi témában született publikációkban jelentős aggodalom jelenik meg, tükrözve az emberi tevékenységek természeti világra gyakorolt erőteljes hatását. Míg a hagyományos kriminológia gyakran az egyéni devianciákra és a személyek közötti erőszakra összpontosított, hiszen „már a vadász és gyűjtögető hordákban működött az eltérő magatartások szociális kontrollja, és minden normaszegést megbüntettek”,¹ az ökológiai összeomlás egyre növekvő felismerése és a társadalmi, gazdasági és politikai erőkkel való összetett kölcsönhatása új elméleti keretek kidolgozását tette szükségessé a környezeti ártalmak megértéséhez és kezeléséhez.

A környezeti bűnözés korai felfogása nagyrészt legalisztikus perspektíva keretein belül történt, olyan bűncselekményekként határozva meg, amelyek megsértik a fennálló környezetvédelmi törvényeket és szabályozásokat.² Ezt a megközelítést, bár lehetőséget ad a vádemelésre és a büntetésre, bírálták szűk hatóköre és a károk államilag történő meghatározása miatt, amely esetleg nem ragadja meg megfelelően az ökológiai káros tevékenységek teljes körét.³

Továbbá, ahogy Michael Lynch és Paul Stretesky⁴ állítja, a szigorúan jogi megközelítés elhomályosíthatja azokat a tágabb társadalmi és strukturális tényezőket, amelyek hozzájárulnak a környezeti bűnözéshez. A kritikusok azt állítják, hogy ez a perspektíva nem tudja megkérdőjelezni azt a domináns antropocentrikus világgépet, amely a környezeti törvények nagy részét alátámasztja.

Válaszul ezekre a korlátokra a zöldkriminológia a kutatás egy különálló területeként jelent meg, amely szélesebb és kritikusabb megközelítést alkalmaz

¹ BARABÁS 1993.

² CLIFFORD–EDWARDS 1998; SITU–EMMONS 2000: 218.

³ WHITE 2008.

⁴ LYNCH–STRETESKY 2014.

a környezeti ártalmakkal kapcsolatban.⁵ A zöldkriminológusok úgy érvelnek, hogy a környezeti bűnözés fogalmának nemcsak a jogellenes cselekményeket kell magában foglalnia, hanem a jogilag megengedett tevékenységeket is, amelyek jelentős ökológiai károkat okoznak.⁶ Ez a perspektíva felhívja a figyelmet a meglévő jogi keretek korlátaira, és rávilágít arra, hogy figyelembe kell venni azokat a szélesebb társadalmi, gazdasági és politikai erőket, amelyek a környezeti ártalmakat okozzák.⁷ A zöldkriminológián belül számos elméleti perspektívát dolgoztak ki, köztük az ökológiai igazságosságon alapulókat, amelyek az állatok jogait és jólétét helyezik középpontba.⁸

A politikai ökológia egy másik értékes elméleti lencsét kínál a környezeti bűnözés megértéséhez. Ez a perspektíva a környezeti és társadalmi kérdések összekapcsolódását hangsúlyozza, rávilágítva arra, hogy az erőviszonyok, a gazdasági struktúrák és a politikai folyamatok milyen módon alakítják a környezeti előnyök és terhek eloszlását.⁹ A politikai ökológusok azzal érvelnek, hogy a környezeti problémák nem egyszerűen egyéni cselekvések eredményei, hanem a termelés, a fogyasztás és a kormányzás tágabb rendszereiben gyökereznek.¹⁰ Ez a megközelítés hangsúlyozza a környezeti bűnözés politikai és gazdasági mozgatórugói elemzésének fontosságát, valamint a társadalmi mozgalmak és az ellenállás szerepét a környezetkárosító gyakorlatok leküzdésében.¹¹

Ezenkívül a tudósok egyre gyakrabban támaszkodnak a szociálkonstruktív szempontokra, hogy megvizsgálják, hogyan definiálják, értik és vitatják a környezeti bűnözést.¹² Ez a megközelítés elismeri, hogy ami környezeti bűncselekménynek minősül, az nem egy rögzített vagy objektív kategória, hanem egy időben és helyenként változó társadalmi konstrukció, amely tükrözi az adott társadalmon belül uralkodó értékeket, meggyőződéseket és hatalmi viszonyokat. Az ez irányú elemzéssel a szociálkonstrukciós megközelítések rávilágítanak arra, hogy a különböző szereplők milyen módon fogalmazzák meg és értelmezik a környezeti kérdéseket, és hogyan alakítják ezek az értelmezések a közvéleményt, a politikai válaszokat és a büntetési gyakorlatokat.

⁵ BRISHMAN–SOUTH 2013.

⁶ WHITE 2008.

⁷ SIVADÓ–VÖRÖS 2024: 14.

⁸ CULLINAN et al. 2017.

⁹ ROBBINS 2012.

¹⁰ BRYANT–BAILEY 1997: 237.

¹¹ PELLOW 2007.

¹² HANNIGAN 2006.

A környezeti igazságosság egy másik kulcsfontosságú keretet biztosít, hangsúlyozva a környezeti ártalmak és előnyök egyenlőtlen eloszlását a különböző társadalmi csoportok között, gyakran faji, osztály- és nemzetiségi hovatartozás szerint.¹³ A környezeti igazságosság megközelítése rávilágít arra, hogy a marginalizált közösségek aránytalanul ki vannak téve a környezeti veszélyeknek, és hogy gyakran nem rendelkeznek politikai és gazdasági hatalommal ahhoz, hogy hatékonyan ellenálljanak a környezeti igazságtalanságoknak.¹⁴ Ez a perspektíva hangsúlyozza a társadalmi és strukturális egyenlőtlenségek kezelésének fontosságát, amelyek hozzájárulnak a környezeti bűnözéshez és annak egyenetlen hatásaihoz.

Az elmúlt években széles körben elterjedt az ökokídium fogalma, amely súlyos és akár hosszú távú, akár visszafordíthatatlan környezetkárosodásra utal.¹⁵ Bár még nem ismerték el nemzetközi bűncselekményként, az ökokídium gondolata azt tükrözi, hogy egyre jobban felismerik, hogy a nagyszabású környezeti pusztítások kezeléséhez erősebb jogi mechanizmusokra van szükség.

A környezeti bűnözés egyre növekvő probléma, amely komoly fenyegetést jelent a bolygóra és az emberiségre. A probléma megoldása érdekében szükség van a jogi szabályozás megerősítésére, a társadalmi szemléletformálásra, valamint a nemzetközi együttműködésre. Az embereknek tudatában kell lenniük a környezetre gyakorolt hatásaiknak, és felelősséget kell vállalniuk tetteikért. A környezettudatosság egyébként nemcsak a bűncselekmények vonatkozásában jelenik meg a büntető igazságszolgáltatásban, hanem már a börtöneinkben is fontos és mérvadó kérdésnek számít.¹⁶

A KÖRNYEZETI BŰNÖZÉS HELYZETE MAGYARORSZÁGON

Tilki Katalin munkájában a környezetkárosító cselekmények elleni küzdelem eszközeit elemzi, kiemelve a környezetvédelmi jogalkalmazás összetettségét. Megjegyzi, hogy a magyar jogrendszer – sok máshoz hasonlóan – egyedi jellegéből adódóan gyakran nehézségekbe ütközik a környezeti jogsértések hatékony

¹³ BULLARD 1990.

¹⁴ SCHLOSBERG 2007.

¹⁵ HIGGINS–SHORT–SOUTH 2013.

¹⁶ CZENCZER–BOGÓTYÁN 2023: 10.

kezelése terén. Ezek a bűncselekmények gyakran nehezen számszerűsíthető, hosszabb időszakon át történő és több szereplőt érintő sérelmet jelentenek, ami megnehezíti a felelősség kijelölését.¹⁷ A szerző kiemeli, hogy bár létezik jogszabály, annak betartatását hátráltatja a szaktudás hiánya a jogászok körében és a környezetvédelemre fordított források hiánya.

Ugyanő¹⁸ a környezetvédelmi előírások gyakorlati alkalmazását vizsgálja a végrehajtó szervek szemszögéből. A tanulmány rávilágít az elméleti jogi keretek végrehajtható jogérvényesítési stratégiákká való átültetésének nehézségeire. Rámutat arra, hogy az európai ügynökségek gyakran nem rendelkeznek a szükséges szakértelemmel és erőforrásokkal a környezetvédelmi jogszabályok betartásának hatékony ellenőrzéséhez és érvényesítéséhez.¹⁹ A szerzők a tisztviselők célzottabb képzése és a jobb hivatalok közötti együttműködés mellett érvelnek a környezetvédelmi jog gyakorlati hatékonyságának javítása érdekében.

Az ipari katasztrófákat és azok kezelését vizsgálva a magyar jogi kontextusban egyértelműen meg kell állapítani az ipari tevékenység és a környezeti kár közötti kapcsolatot. Ezeknek az eseteknek az összetettsége gyakran multidiszciplináris megközelítést tesz szükségessé, amely a jogi, tudományos és műszaki szakértelmet ötvözi a sikeres vádemelés érdekében.

Garai Renáta témában írt munkája²⁰ a magyarországi hulladékgazdálkodási szabályok megsértésének bemutatására irányul. Mélyrehatóan elemzi a hulladékgazdálkodási szabálysértésekkel kapcsolatos jogi és gyakorlati kérdéseket. Érvelése szerint a hulladékok, különösen a veszélyes hulladékok nem megfelelő kezelése és ártalmatlanítása jelentős környezeti és közegészségügyi kockázatot jelent. Rámutat, hogy az átfogó szabályozás ellenére továbbra is kihívást jelent a jogszabályok végrehajtása. A tanulmány számos hiányosságot tár fel a jelenlegi rendszerben, ideértve a nem megfelelő ellenőrzést, az elégtelen szankciókat és a hulladékgazdálkodási kötelezettségekkel kapcsolatos köztudatosság hiányát. Hangsúlyozza, hogy erősebb végrehajtási mechanizmusokra, jobb közoktatásra és szigorúbb szankciókra van szükség az illegális hulladékkezelés visszaszorítása és a hulladékgazdálkodási törvények betartásának elősegítése érdekében.²¹

¹⁷ TILKI 2015.

¹⁸ DUNAVÖLGYI–TILKI 2013.

¹⁹ DUNAVÖLGYI–TILKI 2011.

²⁰ GARAI 2018: 203.

²¹ VÁRI 2023.

Felmerült, hogy a zöldkriminológiai perspektívákat integrálni szükséges a *mainstream* kriminológiába, hogy jobban kezelhetővé váljanak a Magyarország és a világ előtt álló növekvő környezeti kihívások.²²

AZ INTERJÚK ÖSSZEFOGLALÁSA

A környezeti bűnözés stratégiája, hatékonysága és trendjei

Rendőri válaszok

Stratégia: Bár nincs átfogó nemzeti stratégia kifejezetten a környezeti bűncselekményekre, iránymutatások és működési irányelvek léteznek. Elismerik a bűncselekmények növekvő prioritását, amelyet a nemzetközi trendek és a szervezett bűnözés részvétele befolyásol, különösen az illegális hulladékgazdálkodásban és a vadon élő állatok kereskedelmében.

Eredményesség: A környezeti bűncselekmények elleni küzdelem eredményességét hátráltatják a nehezen megközelíthető bűncselekményi helyszínek, az elkövetők azonosításának nehézsége, valamint a nyomozáshoz szükséges speciális ismeretek hiánya. A felderítés és az eredményes büntetőeljárások arányának javítása érdekében támogatják a technológia – például a megfigyelés és a digitális kriminalisztika – fokozottabb használatát.

Trendek: Megfigyelhető növekedés az online platformok illegális tevékenységekre való felhasználásában. A tiszták az elterjedt környezeti bűncselekmények fajtáiban is elmozdulást észlelnek, számottevően megnövekedtek az illegális hulladékkezeléssel kapcsolatos ügyek.

Ügyészi válaszok

Stratégia: Az ügyészek is rámutatnak az egységes nemzeti stratégia hiányára, de megemlítik az ügyészségen belüli belső iránymutatásokat, amelyek többes megközelítést írnak elő, amely a büntető-, közigazgatási és a magánjogi intézkedéseket

²² GARAI–MOLNÁR 2021: 159.

kombinálja a környezeti bűncselekmények kezelésére. Hangsúlyozzák a stratégiai megközelítés fontosságát, amely magában foglalja a különböző bűnüldöző hatóságok közötti együttműködést, valamint a megelőző és büntetőjogi intézkedések alkalmazását.

Eredményesség: A környezeti bűncselekmények elleni jogi fellépések eredményessége a nyomozás gyorsaságától, az érintett felek szakértelmétől, valamint a különböző szervek közötti együttműködésétől függ. Jelentős kihívásként azonosítják a környezetvédelmi jogszabályok összetettségét és a környezeti károk bizonyításának nehézségeit.

Trendek: Az ügyészek bizonyos típusú környezetvédelmi bűncselekmények növekedését figyelik meg, mint például az illegális hulladéklerakás, a vadon élő állatok kereskedelme és a mérgezés. Figyelembe veszik a nemzetközi trendek hatását és a környezetvédelmi kérdések egyre növekvő tudatosságát a közvélemény és a rendvédelmi szervek körében.²³ A déli országrészben sok az illegális állatcsempészet, Budapesten és FERIHEGYEN a védett állatok származékát tartalmazó csomagok, a Balatonnál pedig az illegális nádvágás. Az EU-ban a hulladékszállítás jelenti az alapvető problémát.

Nyomozás és vádemelés

Rendőri válaszok

Kihívások: A kihívások közé tartozik az elkövetők és időnként a sértettek azonosításának nehézsége a környezeti bűncselekmények természetéből és helyéből adódóan, a jogi keret bonyolultsága, valamint a nyomozás és a vádemelés szakértelmének szükségessége.

Szakértelem: Konszenzus alakult ki a környezetvédelmi jog, a nyomozati technikák és a környezeti károk felmérésével kapcsolatos tudományterületek speciális ismereteinek szükségességéről.

Nyomozási technikák: A hangsúly a klasszikus nyomozási technikák használatán van a modern technológia mellett, mint például a digitális adatok gyűjtése és felhasználása, a megfigyelés, a nyomozások hatékonyságának növelése érdekében. Fontosnak tartják az állat- és környezetvédelemben érintett civil

²³ MÁTYÁS 2022.

szervezetekkel való együttműködést. Fontos az együttműködés a környezetvédelmi hatóságokkal.

Ügyészi válaszok

Kihívások: Az ügyészek kiemelik a gyors reagálás fontosságát a nyomozások során. A nyomozás kapcsán érdemes kiemelni a helyszíni szemle, a szakértők bevonása, a megfelelő dokumentálás, valamint az állatok fajtájának és a sérülések fokának megállapításának fontosságát. Kihívásokkal is szembesülnek a környezetvédelmi jogszabályok összetettségével, a szakértői vélemény szükségességével és a környezeti károk számszerűsítésének nehézségeivel kapcsolatban.

Szakértelem: A speciális jogi és tudományos szakértelem szükségessége hangsúlyos, mind a nyomozási, mind a vádemelési szakaszban. Az ügyészek folyamatos képzést és oktatást szorgalmaznak, hogy lépést tudjanak tartani a környezeti bűncselekmények változó természetével.

Bűnüldözési stratégiák: A jövőbeli bűncselekményektől való elrettentésre irányuló gyors és hatékony jogi fellépést hangsúlyozzák.

Képzés és együttműködés

Rendőri válaszok

Képzés: Mindkét tiszt kiemeli a meglévő képzési programokat, de hangsúlyozzák, hogy speciálisabb, a környezeti bűncselekményekre összpontosító képzésre van szükség. Ez magában foglalja a vonatkozó törvényekkel, nyomozati technikákkal és a technológia használatával kapcsolatos képzést.

Együttműködés: Nagy hangsúlyt fektetnek a különböző ügynökségek közötti együttműködés fontosságára, beleértve a bűnüldöző szervezet, a környezetvédelmi hatóságokat, valamint a nemzetközi szervezeteket. Az együttműködés kulcsfontosságú a hatékony nyomozás és vádemelés szempontjából.

Ügyészi válaszok

Képzés: Az ügyészek kiemelik a folyamatos és speciális képzés szükségességét mind az ügyészek, mind a nyomozók számára. Megemlítik a képzési programok elérhetőségét, valamint a környezetvédelmi jog és a kapcsolódó témák tananyagba való beépítésének fontosságát.

Együttműködés: A nemzeti és nemzetközi hatóságokkal való együttműködés létfontosságú. Az ügyészek az együttműködés sikeres példáira, valamint az információk és a szakértelem határokon átnyúló megosztásának előnyeire mutatnak rá.

Jogi keret és a vagyonvisszaszerzés

Rendőri válaszok

Jogi keretek: Bár a meglévő törvények átfogók, a gyakorlatban nehéz azokat alkalmazni. Folyamatos erőfeszítések folynak a szabályozás egyszerűsítésére és egyértelműsítésére, különösen az olyan területeken, mint a hulladékgazdálkodás.

Vagyonvisszaszerzés: Volt rá példa, de nagyon nehéz dolog. Ha sikeres az eljárás, a lefoglalással megtérül a kár. A külföldön honos állatfajok esetében a kár meghatározása rendkívül nehéz.

Ügyészi válaszok

Jogi keret: Az ügyészek aggodalmukat fejezik ki a környezetvédelmi törvények összetettsége és az általuk a hatékony végrehajtás szempontjából jelentett kihívások miatt. Világosabb definíciókat, a nemzeti és az uniós szintű jogszabályok jobb harmonizációját, valamint erősebb végrehajtási mechanizmusokat javasolnak.

Vagyonvisszaszerzés: Ez kihívást jelent a környezeti bűncselekmények esetében. Jelentős akadályt jelent az egyes áldozatok azonosításának, a környezeti károk számszerűsítésének és az illegális tevékenységekből származó bevételek felkutatásának nehézsége. Sok bűncselekmény esetén nincs individuális sértett. Az ügyészek szerint ezen a területen fejlesztésekre van szükség.

Ágazati stratégia

Rendőri válaszok

Nincs ilyen stratégia, mindazonáltal megemlítik az ezekkel a bűncselekményekkel foglalkozó iránymutatások és működési irányelvek meglétét. Mindketten egyetértenek abban, hogy a környezeti bűncselekmények egyre nagyobb prioritást kapnak a bűnüldözés területén, a nemzetközi trendek és a szervezett bűnözés szerepe miatt. Implicit módon támogatják egy formalizáltabb ágazati stratégia kidolgozását azáltal, hogy kiemelik a speciális egységek szükségességét, és fokozott figyelmet fordítanak ezekre a bűncselekményekre.

Ügyészi válaszok

Egyetértenek abban, hogy a környezeti bűncselekményekre vonatkozó konkrét ágazati stratégia nincs, de hangsúlyozzák annak fontosságát és az ügyészség az irányú elkötelezettségét, hogy a meglévő jogi kereteken keresztül is kezelni kell az eseteket.

A felderítés javításának lehetőségei

Rendőri válaszok

Javasolják a bejelentés lehetőségének növelését a nyilvánosság számára, az egyes bűnüldöző szervek közötti együttműködés javítását, valamint a modern bizonyítékgyűjtési technológiák kihasználását. A proaktív rendészeti tevékenységet támogatják, ideértve a lakossági figyelemfelkeltő kampányokat, a környezetvédelmi kérdésekre vonatkozó felvilágosítást fiatal kortól, valamint a digitális kriminalisztika alkalmazását további esetek feltárására.

Ügyészi válaszok

Hangsúlyozzák a rendőrség, az ügyészség és a környezetvédelmi szervek közötti együttműködés növelését, továbbá hogy a bűnüldöző szervek számára speciális képzésre van szükség a környezeti bűncselekmények hatékonyabb felismerése és kivizsgálása érdekében.

Kiemelik a szakértői vélemények fontosságát és alapos vizsgálatok szükségességét. Azt javasolják, hogy több erőforrást és szakosodott egységeket kellene bevetni, hogy több esetet tárjanak fel. Úgy vélik, hogy a lakosság és a bűnüldöző szervek közötti fokozott együttműködés, valamint a jobb képzés több eset bejelentéséhez és kivizsgálásához vezethet. Kiemelik a gyors fellépés fontosságát a nyomozásban, különösen a helyszínelés és a bizonyítékok összegyűjtése terén, illetve azt, hogy a rendőrség a kisebb jelentőségű ügyekre is hatékonyan reagáljon. A nemzeti parkokban sok a védett állat és növény, emellett azonban folyik földművelés is, ami sokszor ellentétbe kerül a környezetvédelemmel.

Legjobb bűnüldözési módszerek a témában

Rendőri válaszok

Javaslatot tesznek lakossági figyelemfelkeltő kampányok lebonyolítására, a kiskortól kezdődő környezetvédelmi nevelésre, a hatályos jogszabályok szigorúbb betartatására. Hangsúlyozzák továbbá a rendészeti szakképzés szükségességét. Emellett fontosnak tartják a nyomozási módszerek fejlesztését és az elkövetőkre vonatkozó szigorúbb szankciók kiszabását.

Ügyészi válaszok

Kiemelik a meglévő potenciált a jogi eszközök hatékonyságában és a környezetvédelmi jogszabályok szigorú alkalmazásában. Hangsúlyozzák a környezetvédelmi felelősséggel kapcsolatos közoktatás szükségességét és a jogi lépések elrettentő hatását. Hangsúlyozzák a szaktudás és a nemzetközi együttműködés fontosságát is. Támogatják, hogy oktatási és figyelemfelkeltő kampányokon keresztül a megelőzésre helyezzük a hangsúlyt.

*Gátló tényezők
a nemzetközi együttműködésben*

Rendőri válaszok

Megemlítik a különböző országok eltérő jogi keretei és prioritásai által támasztott kihívásokat, de megjegyzik, hogy az olyan platformok, mint a SIENA, megkönnyítik a közvetlen kommunikációt és együttműködést a külföldi partnerekkel.

Ügyészi válaszok

Kihívásként élük meg a jogi normák és definíciók országonkénti eltéréseit, de hozzátesszik, hogy ezek a különbségek gyakran párbeszéddel és együttműködéssel kezelhetők. Megjegyzik, hogy erőfeszítéseket tesznek az együttműködés javítására, különösen uniós kezdeményezéseken keresztül, így az Eurojusttal és az Europolal.²⁴

*Levonható következtetések
az interjúk alapján*

Az interjúk együttesen rávilágítanak a magyarországi környezeti bűnözés elleni küzdelem kihívásaira és prioritásaira. Mind a rendőrök, mind az ügyészek hangsúlyozzák, hogy fokozott együttműködésre, speciális képzésre és a közvélemény tudatosítására van szükség az ilyen bűncselekmények elleni hatékonyabb fellépéshez. Míg a nemzetközi együttműködésben vannak kihívások, elsősorban az eltérő jogi keretek miatt, konszenzus alakult ki annak fontosságára vonatkozóan, és elkötelezettség a javítása iránt. Az ezekből az interjúkból származó betekintések alátámasztják a környezeti bűnözés elleni küzdelemhez szükséges sokoldalú megközelítést, amely jogi, oktatási és működési stratégiákat foglal magában. Különösen fontos ez azért is, mert a jelek szerint ezeket a bűncselekményeket szervezetten, szakértők bevonásával követik el.

²⁴ BARABÁS 2005.

KONKLÚZIÓ

A környezeti bűnözés gyorsan terjed, és nemcsak a vadon élő állatok és növények élőhelyeit és populációit veszélyezteti, hanem egész ökoszisztémákat, lakóközösségeket és pénzügyi rendszereket is.²⁵ Ezek a bűncselekmények nagyon magas nyereséget termelhetnek, viszonylag alacsony a felderítésük kockázata, és gyakran az EU belső és külső határain átnyúló, szervezett bűnözői csoportok követik el őket.

A környezeti bűnözés terjedése – összetett, transznacionális jellegével együtt – integrált és összehangolt megközelítést tesz szükségessé a nemzeti szintű közigazgatási, bűnöldöző és igazságügyi hatóságoktól a nemzetközi szintű, határokon átnyúló együttműködésig.

Az Európai Bizottság elfogadta az Európai Zöld Megállapodást, az új ütemtervet, amely az EU gazdaságának a társadalom valamennyi ágazatában történő fenntarthatóvá alakítására irányul.

Fontosak azok a gyakorlatok, amelyek lehetővé teszik a nemzeti hatóságok számára a bizalom felépítését, a környezeti bűnözéssel kapcsolatos nyomozások hatékonyságának és sikeres büntetőeljárás alá vonásának biztosítását, valamint a fenntartható együttműködés kialakítását nemcsak az Európai Unión belül, hanem a nem uniós országokkal is.

A környezeti bűnözéssel kapcsolatos ügyekben folytatott hatékony nemzetközi együttműködés előfeltétele a nemzeti szinten hatékony multidiszciplináris együttműködés az illetékes közigazgatási, bűnöldöző hatóságok között. A környezeti bűnözést mint a szervezett bűnözés egyik formáját el kell ismerni. Ez lehetővé teszi a nyomozati eszközök és erőforrások szélesebb körének igénybevételét, és megnyitja a lehetőséget a határokon átnyúló nyomozás megindítására.

Fontos, hogy a pénzügyi nyomozások lefolytatására és a környezeti bűncselekményekből származó haszon visszaszerzésére az eddiginél szisztematikusabb módon kerüljön sor az ilyen típusú bűnözés pénzügyi ösztönzőinek felszámolása érdekében.

A környezetvédelmi büntetőjog kulcsfontosságú fogalmait tovább kell harmonizálni és következetesebben kell értelmezni az európai uniós tagállamokban. A környezeti bűnözésre vonatkozó szankcióknak is egységesebbeknek és még inkább visszatartó erejűeknek kell lenniük.²⁶

²⁵ VÁRI 2024.

²⁶ Eurojust 2021.

IRODALOMJEGYZÉK

- BARABÁS A. Tünde (1993): A bosszútól a kiegyezésig: változó társadalmak, változó szankciók. *Kriminológiai és Kriminalisztikai Évkönyv*, 30, 253–270.
- BARABÁS A. Tünde (2005): Mediáció: új szerepek és feladatok az eljárásban. *Ügyészek Lapja*, 12(3), 15–22.
- BRISHMAN, Avi – SOUTH, Nigel (2013): A Green-Cultural Criminology. An Exploratory Outline. *Crime, Media, Culture. An International Journal*, 9(2), 115–135. Online: <https://doi.org/10.1177/1741659012467026>
- BRYANT, Raymond – BAILEY, Sinéad (1997): *Third World Political Ecology*. London – New York: Routledge.
- BULLARD, Robert D. (1990): *Dumping in Dixie. Race, Class and Environmental Quality*. Boulder, CO: Westview.
- CLIFFORD, Mary – EDWARDS, Terry D. (1998): Defining „Environmental Crime”. In CLIFFORD, Mary (szerk.): *Environmental Crime. Enforcement, Policy, and Social Responsibility*. Gaithersburg, MA: Aspen, 5–30.
- CZENCZER Orsolya – BOGOTYÁN Róbert (2023): Környezettudatosság és fenntarthatóság – Kérdések és válaszok a magyar büntetés-végrehajtás szemüvegén keresztül. *Börtönügyi Szemle*, 42(4), 23–33.
- CULLINAN, Paul et al. (2017): Occupational Lung Diseases. From Old and Novel Exposures to Effective Preventive Strategies. *The Lancet Respiratory Medicine*, 5(5), 445–455. Online: [https://doi.org/10.1016/S2213-2600\(16\)30424-6](https://doi.org/10.1016/S2213-2600(16)30424-6)
- DUNAVÖLGYI Szilveszter – TILKI Katalin (2011): A környezetvédelmi szabályok érvényesülése a hatóságok szemszögéből. OKRI zárótanulmány. Budapest: Országos Kriminológiai Intézet.
- DUNAVÖLGYI Szilveszter – TILKI Katalin (2013): Az ipari katasztrófák kriminalitása. *Belügyi Szemle*, 61(2), 47–64. Online: <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2013.v61.i2.pp47-64>
- Eurojust (2021): Az Eurojust környezeti bűnözéssel kapcsolatos ügyeiről szóló jelentés összefoglalója. Online: www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/eurojust-report-environmental-crime-exec-sum-hu.pdf
- GARAI Renáta (2018): A hulladékgazdálkodás rendje megsértésének jogalkalmazási kérdései. *Kriminológiai Tanulmányok*, 55, 188–204.
- GARAI Renáta – MOLNÁR Tamás (2021): A hulladékprobléma kriminológiai és büntetőjogi vetülete. *Jog – Állam – Politika*, 13(4), 159–179.
- HANNIGAN, John (2006): *Environmental Sociology*. London – New York: Routledge. Online: <https://doi.org/10.4324/9780203001806>
- HIGGINS, Polly – SHORT, Damien – SOUTH, Nigel (2013): Protecting the Planet. A Proposal for a Law of Ecocide. *Crime, Law and Social Change*, 59(3), 251–266. Online: <https://doi.org/10.1007/s10611-013-9413-6>
- LYNCH, Michael J. – STRETESKY, Paul B. (2014): *Exploring Green Criminology. Toward a Green Criminological Revolution*. Farnham: Ashgate.
- MÁTYÁS, Szabolcs (2022): The Spatial Characteristics of Crime Against the Environment Committed in Hungary. *Glasnik Advokatske Komore Vojvodine / Journal of Legal Theory*

- and Practice of the Bar Association of Vojvodina, 94(4), 1244–1282. Online: <https://doi.org/10.5937/gakv94-41385>
- PELLOW, David N. (2007): *Resisting Global Toxics. Transnational Movements for Environmental Justice*. Cambridge, MA: MIT Press. Online: <https://doi.org/10.7551/mitpress/7479.001.0001>
- ROBBINS, Paul (2012): *Political Ecology. A Critical Introduction*. 2. kiadás. New York: Wiley.
- SCHLOSBERG, David (2007): *Defining Environmental Justice. Theories, Movements, and Nature*. Oxford: Oxford University Press. Online: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199286294.001.0001>
- SIVADÓ, Máté – VÖRÖS, Aura (2024): Green Criminology and Its Geographical Aspects. *Criminal Geographical Journal*, 6(3–4), 25–38. Online: https://rendeszet.uni-nke.hu/document/rendeszet-uni-nke-hu/CGJ_2024_3-4.pdf#page=25
- SITU, Yingyi – EMMONS, David (2000): *Environmental Crime*. Thousand Oaks, CA: SAGE. Online: <https://doi.org/10.4135/9781452232256>
- TILKI Katalin (2015): A környezetet károsító cselekmények elleni fellépés eszközzrendszere. *Belügyi Szemle*, 63(5), 74–91. Online: <https://doi.org/10.38146/bsz.2015.5.5>
- VÁRI Vince (2023): Az illegális szemétkerítés rendészeti és bűnügyi aspektusai. In NÉMETH Kornél – JAKAB Bálint – PÉTER Erzsébet (szerk.): *VII. Turizmus és Biztonság Nemzetközi Tudományos Konferencia. Tanulmánykötet*. Nagykanizsa: Pannon Egyetem, 78–90.
- VÁRI, Vince (2024): Animals as Objects and Subjects of Environmental Criminal and Misdemeanor Law, with Special Reference to Dogs. *Glasnik Advokatske komore Vojvodine / Journal of Legal Theory and Practice of the Bar Association of Vojvodina*, 96(2), 620–638. Online: <https://doi.org/10.5937/gakv96-54232>
- WHITE, Rob (2008): *Crimes Against Nature. Environmental Criminology and Ecological Justice*. London: Willan. Online: <https://doi.org/10.4324/9781315880723>

